

จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนยุคสื่อดิจิทัล

Ethics and Code of Ethics of Journalism in The Era Digital Media

ปณัชนา ลีลายุทธ์ Panatchaya Leelayouth^๑
บุญเลิศ โอธสุ Boonlert Otsu^๒

บทคัดย่อ

จากยุคสมัยที่เปลี่ยนไปโดยเฉพาะการเดินทางเข้าสู่ยุคสื่อดิจิทัล นวัตกรรมดิจิทัลได้เข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชน การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ได้มีการรับส่งข้อความเนื้อหาข่าวสารจากผู้ที่เรารู้จักและคนแปลกหน้าอย่างต่อเนื่อง ข่าวสารสามารถมาที่ละส่วนเป็นลิงก์หรือแชร์จากกลุ่มสมาชิก ระดับความเร็วและความคล่องแคล่วของข่าวเข้าถึงผู้รับไม่ว่าจะมองหาหรือไม่ก็ตาม การนำเสนอข่าวของสื่อมีพัฒนาการไปพร้อมกับความทันสมัยด้านเทคโนโลยีด้วยความรวดเร็วและเข้าถึงประชาชนทุกระดับสังคมเช่นกัน อาจทำให้จุดยืนที่สำคัญถูกมองข้าม จนกลายเป็นประเด็นคำถามในสังคมว่า สิ่งที่ถูกกลืนไปด้วยความจำเป็นต่างๆ เหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้รับสาร โดยเฉพาะในยุคสื่อดิจิทัล การแพร่ข่าวสารรับชมโศกนาฏกรรมถ่ายทอดไลฟ์สดผ่านเฟซบุ๊ก นั้นได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมตามมาหรือไม่ จริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อในยุคสื่อดิจิทัลจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสื่อมวลชนอย่างไร

คำสำคัญ: จริยธรรม จรรยาบรรณ สื่อมวลชน สื่อดิจิทัล

^๑ นักวิชาการอิสระ, รองประธานบริหาร, บริษัท หนังสือพิมพ์ พิมพ์ไทย จำกัด.

VICE PRESIDENT PIMTHAI NEWSPAPER CO.,LTD.

^๒ ภาควิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Abstract

The present era technology has changed rapidly, especially via digital media. When digital innovation reached modern society, it spontaneously grows into public's alternative routine to access news information. The development of social media has been allowing people to send text messages to their closed ones as well as strangers. News stories can now come piecemeal. As updates are posted and links are shared, less relevance is placed upon original publishers. Hyper levels of immediacy and mobility have created a public expectation that the news will come to us whether we look for it or not. The reporters of the news have evolved via modern technology along with quick and easy access to all levels of society as well. Often times, pieces of information, negligent or critical, may overlook beyond an ocean of mass information. It serves an important question in the society whether the neglected information may have impacted to the public. Especially in the era of excessive digital media, would it project a major social problem when audiences are watching live tragedy broadcast via Facebook? Essentially, how will the ethics and code of ethics of the era digital media affect the image of the Journalism?

Keywords: Ethics, Code of Ethics, Journalism, Digital Media

๑. บทนำ

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้พัฒนาเข้าสู่ระบบดิจิทัล ทันสมัย รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เข้าชมเป็นจำนวนมากและหลากหลายได้ทั่วโลก เป็นยุคแห่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคนในยุคนี้ที่ต้องพัฒนาตนให้ทันกับความทันสมัยทางการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งในสังคมยุคสื่อดิจิทัลพบว่า เจเนอเรชันกลุ่มวัย Gen Z (คนที่เกิด

พ.ศ. ๒๕๔๐ ขึ้นไป Generation Z)^๓ ของเด็กยุคใหม่จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ และเรียนรู้ได้เร็ว ไม่เพียงแต่การใช้อุปกรณ์การสื่อสารที่ถือเป็นปัจจัยที่ ๕ ของกลุ่มวัย Gen Z เท่านั้น รุ่น เบบี้บูมเมอร์ Baby Boomer (คนที่เกิด พ.ศ. ๒๔๘๙-

^๓ ญัฐพล โยไพโรจน์, Digital Marketing: Concept & Case Studyrd Edition, (นนทบุรี : บ. โอติซี พรีเมียร์ จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๐๓๒.

๒๕๐๗)^๔ ก็ได้ปรับตัวเอง ซึ่งวัยไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเข้าสู่ยุคดิจิทัลในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ แลกเปลี่ยน ความคิด ทักษะ โดยมีการสื่อสารที่ทันสมัยเป็นศูนย์กลางหลากหลาย โดยมีระบบของการสื่อสารสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นตัวเชื่อมโยงข้อมูลในระบบออนไลน์ต่างๆ ผ่านแพลตฟอร์ม platform เว็บมีเดีย อาทิ Facebook Twitter instagram line youtube ฯลฯ หรือแชทผ่านโปรแกรมเพิร์ช (Pirch) และ ICQ เป็นตัวเชื่อมต่อสังคม Social media เข้าด้วยกัน กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ได้พัฒนาและมีอิทธิพลในการแสดงความคิดเห็น ทักษะ และมุมมองต่างๆ ผ่านสังคมออนไลน์ยุคสื่อดิจิทัล ไม่เว้นแม้แต่สื่อมวลชนเองก็ได้มีการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการนำเสนอข่าวสารข้อมูลในยุคดิจิทัลเพื่อความรวดเร็ว ข่าวสด ทันต่อสถานการณ์ จนบางครั้งละเลยบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหากระทบต่อจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อ และชี้ให้เห็นถึงทิศทางอนาคตที่ต้องเผชิญในยุคสื่อดิจิทัล

๒. สื่อดิจิทัลคืออะไร (Digital Media)^๕

คำว่า สื่อดิจิทัล (Digital Media) หมายถึง สื่อที่มีการนำเอาข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียงและวิดีโอ มา

จัดรูปแบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ สื่อสารทางออนไลน์ หรือ ตัวกลางที่ถูกสร้างขึ้น มาจัดการตามกระบวนการและวิธีการผลิต โดยนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน และตรงกับวัตถุประสงค์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำงานโดยใช้รหัสดิจิทัล แยกแยะระหว่าง "๐" กับ "๑" ในการแสดงข้อมูล

สื่อดิจิทัล คือ เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สร้างเก็บและประมวลข้อมูลในลักษณะ ๒ สถานะ คือ บวก (positive) และไม่บวก (non-positive) ในส่วนข้อมูลบวก (positive) แสดงด้วยเลข ๑ และไม่บวก (non-positive) แสดงด้วยเลข ๐ จากข้อมูลที่ส่งผ่านหรือเก็บด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการแสดงด้วยข้อความ ๐ และ ๑ แต่ละค่าของตำแหน่งสถานะเหล่านี้เป็นการอ้างแบบ binary digital เป็นเลขฐาน ๒ เลขฐานสองนั้นถูกนำมาใช้ในทางคอมพิวเตอร์ เพราะว่าเลข ๐ กับเลข ๑ ในหน่วยความจำ เพื่อ เป็น ตัว เก็บ ขั ้อมูล แล ะ ก าร ประมวลผล ส่วนเลขฐานสองเป็นพื้นฐานในการทำงานของคอมพิวเตอร์

องค์ประกอบของสื่อดิจิทัล ประกอบไปด้วยพื้นฐาน ๕ ชนิด ดังนี้

๑. ข้อความ (Text) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของมัลติมีเดีย ใช้แสดงรายละเอียด หรือเนื้อหาของเรื่องที่น่าสนใจ ถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมาย ตามความต้องการแล้ว ยังสามารถกำหนด

^๔ อ้างแล้ว, หน้าเดียวกัน.

^๕ Porskub, Digital Media

Design, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล:

<http://www.porskub.exteen.com/20110818/entry> [๖ มีนาคม ๒๕๖๐].

ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในการโต้ตอบในระหว่างการสนทนาได้อีกด้วย ซึ่งปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ได้แก่

๑.๑ ข้อความที่ได้จากการพิมพ์ เป็นข้อความปกติที่พบได้ทั่วไป ได้จากการพิมพ์ด้วยโปรแกรมประมวลผลงาน (Word Processor) เช่น NotePad, Text Editor, Microsoft Word โดยตัวอักษรแต่ละตัวเก็บในรหัส เช่น ASCII

๑.๒ ข้อความจากการสแกน เป็นข้อความในลักษณะภาพ หรือ Image ได้จากการนำเอกสารที่พิมพ์ไว้แล้วที่เป็นเอกสารต้นฉบับมาทำการสแกน ด้วยเครื่องสแกนเนอร์ (Scanner) ซึ่งจะได้ผลออกมาเป็นภาพ(Image) ๑ ภาพ ปัจจุบันสามารถแปลงข้อความภาพเป็นข้อความปกติได้ โดยอาศัยโปรแกรม OCR ข้อความอิเล็กทรอนิกส์เป็นข้อความที่พัฒนาให้อยู่ในรูปของสื่อที่ใช้ประมวลผลได้

๑.๓ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อความที่พัฒนาให้อยู่ในรูปของสื่อที่ใช้ประมวลผลได้

๑.๔ ข้อความไฮเปอร์เท็กซ์ (HyperText) เป็นรูปแบบของข้อความ ที่ได้รับความนิยมสูงมาก ในปัจจุบันโดยเฉพาะการเผยแพร่เอกสารในรูปของเอกสารเว็บ เนื่องจากสามารถใช้เทคนิคการลิงค์ หรือเชื่อมข้อความ ไปยังข้อความหรือจุดอื่นๆได้

๒. ภาพนิ่ง (Still Image) เป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการ

มองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ซึ่งข้อความหรือตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่บนสื่อชนิดต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือวารสารวิชาการ เป็นต้น

๓. ภาพเคลื่อนไหว (Animation) ภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหว เพื่อแสดงขั้นตอนหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนที่ของลูกสูบของเครื่องยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชม การผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทาง ซึ่งอาจมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่บ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่า

๔. เสียง (Audio) ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไปกลับมาได้ โดยใช้โปรแกรมที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับทางด้านเสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้เสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาในการนำเสนอ จะช่วยให้ระบบมัลติมีเดียนั้นเกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามในเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ใช้มากกว่าข้อความหรือภาพนิ่ง ดังนั้น เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเข้าเสียงผ่านทางไมโครโฟน แผ่นซีดีดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

๕. วี ดี โอ (Video) เป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญ

เป็นอย่างมาก เนื่องจากวิดีโอในระบบดิจิทัลสามารถนำเสนอข้อความหรือรูปภาพ เป็นทั้งภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว ที่ประกอบกับเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีการสื่อสารนวัตกรรมดิจิทัลมีความทันสมัยอำนวยความสะดวกตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคติดตามข่าวสาร ดิจิทัลเป็นสื่อสิ่งใหม่มีความก้าวหน้าสื่อสารกว้างไกลเข้าถึงกลุ่มประชาชนผู้รับสารได้หลากหลาย การเลือกใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ก็จะเกิดคุณค่าในเชิงบวกต่อสังคมและคนส่วนรวม ทว่าการใช้ผิดประเภทที่ไม่ก่อเกิดการสร้างสรรค์และคุณค่าประโยชน์แก่สังคม ก็จะส่งผลกระทบตามมาได้พึงใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลอย่างถูกต้องให้เหมาะสมกับงาน

๓. ความหมาย ของจริยธรรม จรรยาบรรณ สื่อสารมวลชน

จริยธรรมกับจรรยาบรรณ ในสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเรื่องเดียวกันทำให้มีความคลาดเคลื่อนว่า จริยธรรมสื่อสารมวลชนกับจรรยาบรรณสื่อสารมวลชน เป็นเรื่องเดียวกันซึ่งสามารถนำคำวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

คำว่า จริยธรรม คำว่า จริยะ+ ธรรมะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม หรือคุณความดีที่ควรปฏิบัติ แต่ความหมายของคำว่า “จริยธรรมของนักวารสารศาสตร์” มีความหมายที่อาจแตกต่าง

กันออกไปที่เน้นถึงสำนักแห่งความรับผิดชอบที่มีต่อหน้าที่สื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น^๖ โดยยึดหลักทางด้านจิตใจให้รู้จักแยกแยะพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติเป็นอย่างไร อะไรเป็นสิ่งไม่ดีผิดศีลธรรม

ส่วน คำ “ จ ริ ย ธ ร ร ม ” และ “จรรยาบรรณ” เป็นศัพท์ที่บัญญัติตรงกับภาษาอังกฤษไว้หลายคำ Ethics Ethicality Rules โดยนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ได้ให้ความหมายไว้หลากหลายแต่มีความเห็นคล้ายคลึงกัน ตามที่ จอห์น เมอร์ริล (John Merrill) ได้ให้ ความหมายว่า จริยธรรมเป็นสาขาหนึ่งในทางปรัชญาที่ช่วยให้การวารสารศาสตร์สามารถใช้วิจารณญาณในการวินิจฉัยว่าควรทำสิ่งใดได้ถูกต้องในวิชาชีพวารสารศาสตร์ จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “กฎเกณฑ์ในตัวตนของแต่ละคน (self-legislation)” และ “มีสำนึกในการบังคับให้กระทำตามกฎเกณฑ์นั้น (self-enforcement) ” จริยธรรมเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ขึ้นอยู่กับสำนึกแต่ละบุคคล นำมาวินิจฉัยสิ่งใดดี ไม่ดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด รับผิดชอบหรือไม่ รับผิดชอบ”^๗

“มาลี บุญศิริพันธ์, วารสารศาสตร์เบื้องต้น: ปรัชญาและแนวคิด, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๒๗.

^๗ John Merrill, The Imperative of Freedom, Quoted in Bruce D. Itule, and Douglas A. Anderson, News Writing and Reporting for Today's Media (Boston: McGraw-Hill College, 2000), p 400.

ส่วนคำว่า จรรยาบรรณ (Code of Ethics) สามารถแยกคำได้ว่า จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาแพทย์ จรรยาวิชาชีพครู จรรยาวิชาชีพทนายความ เรามักจะนิยมใช้คำว่า จรรยา ในความหมายแง่บวก เช่น มีจรรยา หมายความว่า มีความประพฤติที่ดีในหมู่คณะ คำว่า บรรณ แปลว่า หนังสือ เมื่อนำคำมารวมกัน “จรรยาบรรณ” จึงหมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างได้กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ฐานะของสมาชิก และวิชาชีพนั้นๆ อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้^๔

คำว่า สื่อมวลชน ในที่นี้หมายถึง บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน และวิชาชีพทางด้านนิเวศสารสนเทศ จากการศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์ บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนพบว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. ให้ข่าวสารและรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ (to inform) ในสังคม อันเป็นความสนใจของผู้คนในสังคมทั่วไป ในขณะที่ผู้สื่อข่าวมีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากที่สุด เปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชนที่อยู่ในเหตุการณ์การลงพื้นที่จริง

๒. เป็นแหล่งกลางในการเสนอความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (to give opinion) ที่เป็นการเรียกร้อง

ของสังคมในการวิพากษ์วิจารณ์ สิ่งที่น่าทึ่งที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนวคิดและสิ่งที่สังคมเฝ้าจับตามองในทิศทางที่ควรจะเป็นไป ทำให้เห็นแนวโน้มของสังคมช่วงหนึ่ง

๓. ให้ความผ่อนคลาย / สาระบันเทิงแก่ประชาชน (to entertain) หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งบันเทิงคุณภาพและความบันเทิงที่ให้ความผ่อนคลาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนผู้รับเป็นหลัก

๔. ให้ความรู้ทางการศึกษาและบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (to education and culture of nation) ช่วยส่งเสริมทางด้านความรู้หล่อหลอมความรู้สึกรักนึกคิดของคนในสังคม ให้มีความรู้การศึกษาและส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของคนในชาติที่ควรนำมาเผยแพร่แก่สังคม จากรุ่นสู่รุ่นถึงความเป็นมาในวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

๕. ให้บริการด้านสื่อโฆษณาแก่ผู้บริโภค (to advertise) การโฆษณาเป็นการสร้างรายได้จุนเจือธุรกิจให้อยู่รอดและยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคมีทางเลือกและตัดสินใจซื้อสินค้าในราคาที่เป็นธรรม

เมื่อนำคำมารวมความหมายของจริยธรรมของสื่อมวลชนหมายถึง ความประพฤติที่มีสำนึกสิ่งใดควรปฏิบัติ ไม่ควรปฏิบัติ ความถูกต้องที่มีกฎเกณฑ์ของสื่อมวลชนตามแต่ประเภทของงาน ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีจริยธรรมของตนเอง ดังที่มีองค์กรที่ควบคุมในเรื่องจริยธรรมของสื่อ เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติทำหน้าที่ดูแลสมาชิกให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังที่นำมากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๘๙.

๔. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์^๔ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑

โดยเจ้าของผู้ประกอบการ บรรณาธิการและผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลายได้พร้อมใจกันสถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมกันเอง เพื่อส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ สถานภาพผู้ประกอบการวิชาชีพและกิจการหนังสือพิมพ์ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งยึดถือความยุติธรรมและความเที่ยงธรรม เป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ อาศัยความตามข้อ ๕(๑) และข้อ ๑๔(๔) แห่งรัฐธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑ หมวดทั่วไป

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๔๑”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

^๔ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑”, หน้า ๑๒-๑๓.

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ “ข่าว” หมายถึง เนื้อข่าว ความนำหรือตัวโปรย พาดหัวข่าว ภาพข่าว และคำบรรยาย ภาพข่าว “หนังสือพิมพ์” หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐

ข้อ ๓ “ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์” หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ ข้อ ๓

หมวด ๒ จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

ข้อ ๔ หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน

ข้อ ๕ หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ ๖ หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายาม ในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ ๗ หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ ๘ หนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ ๙ หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

ข้อ ๑๐ เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น

ข้อ ๑๑ การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใดๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ ๑๓ หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลือกสรรจากแหล่งที่มา เพียงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ ๑๔ หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้

ข้อ ๑๕ ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส

ในการเสนอข่าวตามวรรคแรก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสนั้น ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ข้อ ๑๖ การพาดพิงข่าวและความนำของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ข้อ ๑๗ หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่า

หวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ่วง

ข้อ ๑๘ ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ

ข้อ ๑๙ ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด ๓ จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ ๒๐ ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

ข้อ ๒๑ ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่อวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ชอบธรรม

ข้อ ๒๒ ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้าง อันมีค่า หรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องครบถ้วน

ส่วนคำว่า จรรยาบรรณของสื่อมวลชน หมายถึง หลักคุณธรรมของผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชน ได้มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมวิชาชีพขึ้นมา และได้สร้างกฎเกณฑ์บัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ประกอบอาชีพ ดังที่ องค์กรวิชาชีพได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างแนวทางเป็นหลักพื้นฐานสำหรับปฏิบัติงานวารสารศาสตร์ร่วมกัน ดังที่ ปรากฏ

ในหนังสือ “The Elements of Journalism” โดย บิล โควาซและทอม โรเซนสตีล (Bill Kovach และ Tom Rosenstiel)^{๑๐} ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนในข้อควรตระหนักและสาธารณชนพึงคาดหวัง มี ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. Journalism's first obligation is to the truth. : พันธะหน้าที่แรกของการสื่อสารมวลชนคือการแสวงหาความจริง
๒. Its first loyalty is to citizens. : มีความจงรักภักดีแรกคือ มีต่อประชาชนพลเมือง
๓. Its essence is a discipline of verification. : มีหลักการสำคัญคือ หน้าที่การตรวจสอบพิสูจน์ข้อเท็จจริง
๔. Its practitioners must maintain an independence from those they cover. : ต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระจากผู้บังคับบัญชา
๕. It must serve as an independent monitor of power. : ต้องมีอิสระในการตรวจสอบอำนาจต่างๆ
๖. It must provide a forum for public criticism and

compromise. : ต้องเปิดพื้นที่สำหรับสาธารณชนในการวิพากษ์วิจารณ์และประนีประนอม

๗. It must strive to make the significant interesting and relevant. : ต้องมุ่งมั่นในการนำไปสู่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสังคม
๘. It must keep the news comprehensive and proportional. : ต้องนำเสนอข่าวสารให้เกิดความเข้าใจและมีสัดส่วนที่เหมาะสม
๙. Its practitioners have an obligation to exercise their personal conscience. : สื่อคือ ผู้ปฏิบัติการด้วยหน้าที่ที่ก่อปรด้วยความรู้สึกลึกซึ้งอดทนชั่วดี
๑๐. Citizens have rights and responsibilities when it comes to the news as well –even more so as they become producers and editors themselves. : พลเมืองมีสิทธิและความรับผิดชอบต่อข่าวเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมและ

จรรยาบรรณของสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่บุคคลผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนควรยึดถือปฏิบัติ สำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบมีจริยธรรม และจรรยาบรรณนำเสนอข่าวสารด้วยการแสวงหาความจริง มีความภักดีต่อพลเมือง และทำหน้าที่ตรวจสอบพิสูจน์ข้อเท็จจริง พึงรับผิดชอบในหน้าที่หลักของ

^{๑๐} Bill Kovach & Tom

Rosenstiel, **The Elements of Journalism**, Revised and updated Third Edition, subsequently revised and published by Three Rivers, an imprint of the Crown Publishing Group, a division of Random House LLC, New York. In 2014, [ebook ISBN 978-0-8041-3679-2].

วิชาชีพวารสารศาสตร์ สำนึกในหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชนในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสื่อกลางทางข่าวสารที่ดี ท่ามกลางยุคสื่อดิจิทัลที่เข้ามาบีบคั้นท้าทายส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ และแนวโน้มที่ปรากฏชัดในบริบทความน่าเชื่อถือแก่แกนข่าว จากเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมอย่างต่อเนื่องส่อเค้าถึงวิกฤตการณ์ด้านจริยธรรมข่าวที่ต้องได้รับการทบทวน แก้ไข และสำรวจตนเองในวิชาชีพของการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนที่ดี

๕. เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อมวลชนหรือไม่

หากมองในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) จะพบว่า “ผู้รับข่าวสาร” ซึ่งมีอยู่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการรับอิทธิพลจากสื่อมวลชนตั้งแต่ต้นจนกระทั่งกลับไป ซึ่งสังคมผู้รับข้อมูลข่าวสารยังไม่เข้มแข็งพอต่อการปะทะพลังไหลของข้อมูลข่าวสาร (flow of information) ยิ่งรอการบ่มเพาะความคิดอยู่ สื่อมวลชนควรตระหนักและตรวจสอบความรับผิดชอบทางจริยธรรมนำเสนอข่าวจากเหตุการณ์ในช่วงหนึ่งที่ผ่านมา ที่รัฐบาลใช้ ม.๔๔ กับเจ้าอาวาสวัด ที่เป็นกระแสข่าวดังทางสังคม ตามที่หลายหน่วยงานได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของสื่อต่อการนำเสนอข่าวผู้เสียชีวิตขณะปลิดชีพตนเองผ่านแพลตฟอร์มไลฟ์สดเฟซบุ๊ก ที่เป็นภาพอุจาดตาสู่สายตาผู้ติดตามข่าวออนไลน์จำนวนนับล้านคู่ ตามหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนที่ได้ยกมากล่าวไว้ข้างต้น ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติของสื่อมวลชนว่า สิ่ง

ใดควรและไม่ควรปฏิบัติ แต่จากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อตามที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์นั้น มีความจำเป็นต้องพัฒนาตามเทคโนโลยีเพื่อความทันสมัยไปด้วยหรืออย่างไร ในความรวดเร็ว รายงานสด เข้าถึงอารมณ์เสมือนผู้เฝ้าติดตามข่าวสารได้อยู่ในเหตุการณ์

อย่างไรก็ตาม ดร.มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า “กรณีนี้ผู้ผลิตข่าวออนไลน์ต่างๆ ได้วางแนวทางร่วมวางกฎกติกาในการไลฟ์สดอะไรควร ไม่ควรทำ สำคัญคือ หากมีสถานการณ์ที่แหล่งข่าวมีท่าทีว่าจะฆ่าตัวตายก็ไม่ควรไลฟ์สด เพราะอาจจะเกิดภาพอุจาดไม่เหมาะสมออกสู่สายตา”^{๑๑} แม้ว่าผู้ตายไม่ว่าจะต้องตายด้วยเหตุใดก็ตาม ในข้อบังคับของจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หากได้นำเสนอไม่ว่าจะเต็มหน้าหนังสือพิมพ์หรือเต็มจอโทรทัศน์เป็นการเสนอภาพข่าวที่อุจาด โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างไร้ตรรกะ เป็นการก้าวล่วงในสิทธิมนุษยชน และเป็นการซ้ำเติมความทุกข์ของญาติพี่น้องส่งผลกระทบต่อจริยธรรมของสื่อไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข่าวในลักษณะ เช่น ภาพผู้เสียชีวิตจากคดีข่มขืน ภาพอนาจารของเด็กที่ถูกกระทำชำเรา ตามลักษณะที่ได้มีไว้ในข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

^{๑๑} พรพิรุณ ทองอินทร์, “ไลฟ์สดตัวตาย”เมื่อความสดสะท้อนความเสื่อมของสื่อไทย, แหล่งข้อมูล: ออนไลน์, <http://www.posttoday.com/analysis/report/483452> [วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐].

สื่อมวลชนที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยจะขอยกให้เห็นดังประเด็นต่อไปนี้

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอื่น

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอื่น (Privacy Right) สื่อมวลชนทำหน้าที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ต้องมีขีดจำกัดมิให้ไปล่วงละเมิดชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่นเกินความจำเป็น บุคคลทุกคนต่างมีสิทธิตามธรรมชาติและมีสิทธิตามกฎหมาย ตามที่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง ส่วนจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หมวด ๒ (๑๕)

การที่สื่อมวลชนจะแสวงหาข่าวสารเพื่อนำมารายงานนั้น ในบางครั้งอาจไปกระทบต่อสิทธิในชีวิตหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นได้ ในบางกรณีอาจไปกระทบต่อเกียรติยศ หรือชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นได้ เช่น ไปกระทบกระเทือนต่อการใช้ชีวิตของบุคคล การกล่าวล่วงความเป็นส่วนตัว เช่น กรณีดาราดังป่วยเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล สื่อได้นำภาพความเป็นส่วนตัวขณะเข้ารับการรักษาตัวของดาราออกเผยแพร่ต่อสาธารณะ

การซ้ำเติมผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่ออาชญากรรม (Victim) เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย บาดเจ็บ บอบช้ำ ได้รับความเศร้าโศกสูญเสียและเสียใจจากการกระทำผิดของอาชญากร ซึ่งกล่าวได้ว่ามีความ

ทุกข์มากพออยู่แล้ว แต่จากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเก็บข้อมูล อาจเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายให้ได้รับความทุกข์มากขึ้นโดยไม่ตั้งใจ เช่น กรณีเด็กหรือสตรีถูกข่มขืน สื่อมวลชนรายงานข่าวอย่างละเอียดแสดงถึงการกระทำของคนร้ายว่าทำอะไร ทำให้ผู้เสียหายคิดย้อนถึงการกระทำนั้นอีก รวมทั้งการเปิดเผยชื่อที่อยู่ของผู้เสียหายทางอ้อมทำให้คนในสังคมรู้ว่าเป็นใครทำให้เกิดความอับอาย บางกรณีเหยื่ออาชญากรรมเสียชีวิตไปแล้ว การรายงานข่าวของสื่อมวลชนอาจไปซ้ำเติมความเสียใจของญาติผู้เสียหาย ไปทำให้ญาติของผู้เสียหายเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียงได้

อย่างไรก็ตาม จากที่กล่าวมา สื่อมวลชนบางสำนักได้ไลฟ์สดโศกนาฏกรรมผ่านแพลตฟอร์ม facebook ท่ามกลางสายตาของผู้คนผ่านโซเชียลมีเดีย อาจจะไม่เป็นผลดีต่อไปในอนาคตเพราะเท่ากับเปิดโอกาสให้คนแสดงความคิดเห็นด้วยอารมณ์ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง อีกทั้งเป็นการละเมิดในสิทธิส่วนบุคคลและเป็นการซ้ำเติมผู้เสียชีวิต สร้างความเศร้าโศกให้กับครอบครัวเกิดความสะเทือนใจเพิ่มขึ้น และยังเป็นช่องทางสำหรับผู้ที่ดีจะฆ่าตัวตายนำมาเป็นแบบอย่างต่อไป โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่นที่ขาดความยั้งคิด เกิดอารมณ์ชั่ววูบนำมาเป็นวิธีการในการปลิดชีพตนเอง โดยไลฟ์สดผ่านมือถือ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมยุคดิจิทัล พังระมัดระวังในการใช้สติใคร่ครวญก่อนเลือกใช้สื่อดิจิทัล เพราะอาจส่งผลกระทบต่จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน ตามที่ได้กล่าวถึงหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณที่เป็นแนวทางยึดปฏิบัติใน

วิชาชีพ ที่ผู้ทำหน้าที่สื่อข่าวต้องกลับมาทบทวนการปฏิบัติหน้าที่และตระหนักให้มากยิ่งขึ้น

๖. จริยธรรมจรรยาบรรณส่งผลต่อภาพลักษณ์สื่ออย่างไร

ในขณะที่เทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาก้าวสู่ยุคดิจิทัล แต่ภาพลักษณ์ของสื่อกลับพบว่ามีปัญหาทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับการทบทวน และยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ดังที่รัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูปสื่อ จากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้น สื่อได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ต่อการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและไม่ให้เกียรติครอบครัว ทำให้กลายเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อจริยธรรมจรรยาบรรณของสื่อมวลชน จากการขาดจิตสำนึก สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร และจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนที่ดี

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่กล่าวถึงจริยธรรม ผู้ปฏิบัติอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะรู้และเข้าใจเรื่องหน้าที่หลักกันดีอยู่แล้ว แต่คำว่า “จริยธรรม” นั้น เป็นสิ่งที่เข้าใจยากเพราะเป็นนามธรรม แม้เข้าใจแล้วแต่เข้าใจไม่ถึงแก่นแท้และปฏิบัติไม่ถูก ก็จะมีข้อผิดพลาดเสมอ ซึ่งจริยธรรมนั้นอธิบายได้กระจ่าง ชัดเจน และเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม ตามที่นายเกียรติชัย ไถ่กล่าวไว้ว่า “ความถูกต้องเป็นเรื่องยากที่ใครจะกำหนดให้ เป็นสิ่งที่ยากกับการทำงานวิชาชีพสื่อ อะไรคือความถูกต้อง ตรงนี้คือเส้นแบ่งของจริยธรรมว่ามีมากน้อยแค่ไหนของ

ความเป็นสื่อที่มีอยู่ในวิชาชีพของเรา ซึ่งจะควบคู่ไปกับจรรยาบรรณ”^{๑๒}

จากประเด็นข้างต้นที่นำมากล่าว ผู้สื่อข่าวได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสื่อในความน่าเชื่อถือ ซึ่งหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันชี้แนะและให้ความเห็นที่จะต้องร่วมมือกลับมาทบทวนความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สื่อข่าวต่อคนในสังคม และไม่เป็นการละเมิดจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สื่อ ที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์ที่ขาดความน่าเชื่อถือต่อไปในอนาคต ทว่าผู้สื่อข่าวนั้นบนเส้นทางของนักสื่อสารมวลชน แน่แน่นอนว่าต้องพบอุปสรรคต่อความยากลำบากอีกนานในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งความลำบากและความเสี่ยง แต่เป็นเส้นทางที่นักสื่อสารมวลชนต้องร่วมกันพิสูจน์ศักยภาพและคุณค่าของตนให้เป็นที่ประจักษ์ โดยมุ่งมั่นเดินเคียงคู่ไปกับจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อ นักสื่อสารมวลชนไทยจะพัฒนาได้ย่อมเกิดจากจิตสำนึกของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ ที่ต้องยึดมั่นในคุณความดี ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง และความเป็นมืออาชีพเพื่อเกียรติ ศักดิ์ศรี และอุดมการณ์ที่มุ่งแต่ประโยชน์ของสาธารณะเป็นสำคัญ

ประการสำคัญของนักสื่อสารมวลชนยุคดิจิทัล ในขณะที่ต้องทำงานควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจะต้องมีทักษะรอบด้านในการผลิตสื่อ เข้าใจอารมณ์

^{๑๒} ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), **คุณธรรมจริยธรรมสื่อ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.moralcenter.or.th/index.php/home/news/news-ac/39> [๘ มี.ค. ๒๕๖๐].

และความสนใจ เข้าถึงคนรุ่นใหม่และมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดีย มีมุมมองกว้างในความเป็นมืออาชีพของนักการสื่อสารที่ทำให้สื่ออาชีพต่างไปจากสื่อพลเมือง ก็คือ “จริยธรรมและจรรยาบรรณ” ในวิชาชีพที่นำมาสู่ความน่าเชื่อถือ เกียรติศักดิ์ศรีในวิชาชีพสื่อที่สังคมคาดหวังต่อนักการสื่อสารที่ดีในอนาคต

๗. บทสรุป

จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนยุคสื่อดิจิทัล นอกจากนักการสื่อสารควรตระหนักในหลักวิชาชีพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงบริบทสังคมพร้อมกันไปด้วย แม้ว่าสังคมยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการสิ่งใหม่ๆ เพื่อการมีทักษะเข้าถึงกลุ่มคน ทั้งอารมณ์ความรู้สึกต่อการสื่อสารไปมากเพียงใดก็ตาม แต่การเป็นนักสื่อสารมืออาชีพยังคงต้องยึดหลักวิชาชีพให้มั่นคง เข้มแข็ง ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสูงสุด สิ่งใดควร

ไม่ควร ความถูกต้องและเหมาะสมต่อการเสนอข่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละบุคคลที่อยู่ในอาชีพนักการสื่อสารว่าจะปฏิบัติต่อคนในสังคมได้อย่างไร ในขณะที่สังคมคาดหวังจากผู้เป็นมืออาชีพของนักการสื่อสารต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี ซึ่งหากยังมีได้ทบทวนและแก้ไข เกียรติศักดิ์ศรีความน่าเชื่อถือย่อมลดน้อยถอยลง อีกทั้งความทันสมัยของยุคสื่อดิจิทัลทุกคนต่างล้วนเป็นผู้ผลิตข่าวสารได้ด้วยตนเอง ทำอย่างไรที่จะให้ความเป็นมืออาชีพแตกต่างไปจากสื่อพลเมืองคนทั่วไป จริยธรรมจรรยาบรรณสื่อจึงเป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนในวิชาชีพนักการสื่อสาร แม้ว่าความเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม แต่หากยังยึดมั่นในหลักการชัดเจนภายใต้จิตสำนึกที่ดีและการปฏิบัติงาน ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือสื่อที่ดีก็จะยังคงอยู่ต่อไปในอาชีพนักการสื่อสาร และไม่ถูกลดบทบาทจากสังคมลงไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ณัฐพล ไยไพโรจน์. Digital Marketing: Concept & Case Studyrd Edition. นนทบุรี :

บ. ไอทีซี พรีเมียร์ จำกัด, ๒๕๕๙.

พรพิรุณ ทองอินทร์. โลกปีศาจตัวตาย “เมื่อความสดสะท้อนความเสื่อมของสื่อไทย”.

แหล่งข้อมูล: ออนไลน์.

<http://www.posttoday.com/analysis/report/483452> [๓ มีนาคม ๒๕๖๐].

มาลี บุญศิริพันธ์. วารสารศาสตร์เบื้องต้น: ปรัชญาและแนวคิด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒**. กรุงเทพฯ: บริษัท
นานมีบุ๊คส์, ๒๕๕๒.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). **คุณธรรมจริยธรรมสื่อ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.moralcenter.or.th/index.php/home/news/news-ac/39> [๘
มี.ค. ๒๕๖๐].

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. **ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการ
หนังสือพิมพ์แห่งชาติ**, พ.ศ. ๒๕๕๑.

Bill Kovach & Tom Rosenstiel. **The Elements of Journalism**. Revised and
updated Third Edition. subsequently revised and published by Three
Rivers, an imprint of the Crown Publishing Group, a division of Random
House LLC, New York. In 2014. [ebook ISBN 978-0-8041-3679-2].

John Merrill. **The Imperative of Freedom**, Quoted in Bruce D. Itule, and Douglas
A. Anderson, *News Writing and Reporting for Today's Media*. Boston:
McGraw-Hill College, 2000.

Porschub. **Digital Media Design**. [Online].
<http://www.porschub.exteen.com/20110818/entry> [๖ มีนาคม ๒๕๖๐].

